„Семейството се изроди заради една циганка“.

Баба ми често повтаряше тези думи, застанала с бялата си престилка и навитите до лакти ръкави, готова да разточи приготвеното тесто. Започваше да разказва историята на семейството ни, тръгвайки от една наша предшественица циганка, като в същото време пускаше едно по едно яйцата в кратера на вулкана от брашно. Леко движение на китката и *храс!*, първото яйце заминаваше, още едно движение, *храс!*, заминаваше и второто. Докато месеше тестото, не спираше да говори, случваше се обаче и да се засмее или да заплаче. Беше убедена, че тъкмо поради брака на нашия прадядо с онази циганка отпреди два века половината от нашите роднини имаха светла кожа и сини очи, докато другата половина се раждаха с черни очи и гарванови коси.

Думите ѝ не бяха просто обичайните старчески брътвежи. Пристигането на циганите в селото със звездното име Стелата[1], а именно мястото, от което води началото си семейството ми, е отбелязано в един много стар документ, който и досега лежи в историческите архиви на библиотека „Ариосто“ във Ферара.

Циганският керван се появил в селото в ден, в който от небето се изливал мощен порой. Било ноември и валяло вече от седмици. Полето и нивите били изчезнали под една педя мътна вода, да не говорим за пътеките, пътищата, дворовете, че дори и площада. За да се придвижват, хората започнали да ползват лодки. Стелата се била превърнала в една малка Венеция, само че доста по-мизерна, без дворци и гондоли, пълна с вехти къщи, прогнили лодки и солено-сладката вода на реката.

Скърцащите каруци прекосили моста над По, после продължили по широкия път покрай речния бряг. Водата се плискала и копитата на животните потъвали дълбоко в тинята. Накрая колелата заседнали и с последно поскърцване каруците окончателно затънали в калта. До късно през нощта хората се опитвали да ги измъкнат, но въпреки усилията им за пет от каруците нищо не можело да се направи и циганите били принудени да останат в селото в очакване на по-добро време.

Щом дъждът най-после спрял, каруците били измъкнати, колелата – сменени, но по ред причини станало така, че тръгването на чуждоземците все се отлагало. Най-напред трябвало да изчакат благополучния изход на едно трудно раждане, после един от тях се разболял от дизентерия, сетне един от конете им умрял. Когато накрая циганите били вече готови да отпътуват, настъпила една от най-лютите зими на века и селото било сковано от незапомнен студ. Идеята да потеглят в такова време се сторила на всички най-малкото налудничава.

За да понесе по-леко еднообразието на студената зима, част от групата се захванала с подковаване на коне. Някои цигани започнали да продават на пазара тръстикови кошници, стремена, сита и дайрета, а други дори се заели да свирят по сватби и кръщенета. Пролетта дошла и си отишла; през лятото

[1] Stellata (um.) – звездна. Бел.ред.

избухнала епидемия от тиф и селото било изолирано. Със смяната на сезоните животът им там постепенно се превърнал в ежедневие.

Без сами да се усетят, жителите на Стелата престанали да изпитват неприязън и омраза към новодошлите и постепенно започнали да свикват с тях. Старите умирали, раждали се деца и младите се влюбвали, без да се замислят много-много за разликите помежду им. Получило се така, че само за няколко поколения във вените на една трета от жителите на Стелата вече течала циганска кръв.

Точно на това място на сцената излиза моят прапрадядо на име Джакомо Казадио. В Стелата бил известен като саможив и меланхоличен човек. Природата обаче го била надарила с голямо въображение и скоро у него се проявило вдъхновението на визионер. Мечтата му била да строи лодки, но не какви да е, като тези, обикновените, които се виждали да преминават по река По. В съзнанието му се въртели тримачтови кораби с трюмове, които да побират не само товари от жито, дървен материал, конопи дребни домашни животни, но също и крави и коне. С две думи, Джакомо Казадио проектирал нещо много подобно на Ноевия ковчег.

Тази мисъл се загнездила в главата му още като малък, когато живеел в жилището на свещеника до църквата. Разлиствайки Библията, попаднал на една картинка, на която било изобразено нещо като плаващ саркофаг. Бил прекрасен, с форма, а от прозорчетата се виждали да надничат главите на лъвове и жирафи. Под тях имало цели редици от патици, петли и кокошки наред с двойки кози, едногърби камили, овце и магарета. Това бил плавателен съд, способен да надделее над Всемирния потоп и да спаси всички живи същества на Земята! Тази библейска картина била засяла семето на неговата обсебваща мисъл. След като пораснал, Джакомо започнал да строи различни варианти на Ноевия ковчег в двора на къщата, в която живеел. Строял и си мислел: реката винаги е била най-бързият начин за непрекъснатото превозване на хора, каруци и животни. Имало и много ловци на жаби, риболовци, преносвачи на пясък... Точно там, където се намирала Стелата, река По била широка и дълбока и можела да се превърне в голямо речно пристанище.

Били му необходими три години, за да завърши начинанието си. Когато корабът бил готов, Джакомо изчакал да дойде 4 декември, денят на света Варвара, покровителката на моряците, и тогава го пуснал във водата.

Тази сутрин в селото имало голямо оживление. Всички се били изсипали на брега, за да наблюдават зрелището. Бил дошъл също и свещеникът, който носел разпятието, следван от младите монаси със светената вода. Огромна платформа, теглена от дванайсет бивола, издърпала плавателния съд до водата. Щом стигнали до реката, най-силните мъже започнали да влачат кораба към тинята, преместваики един по един трупите, върху които бил поставен, така че първо да се приплъзне от „каретата“ си, а после да се придвижи по брега. Чували се викове на почуда, на подканване, много пъти корабът се накланял силно, рискувайки да се прекатури, но накрая все пак успели да го вкарат във водата. Чул се оглушителен залп от ръкопляскания и одобрителни възгласи.

Със своята ленива и отпусната походка, но с тържествуващ вид, Джакомо се качил на борда на творението си. Поздравил събралата се на брега тълпа и гърдите му се изпълнили с вълнение, а небесносините му очи заблестели. Никога през живота си не се бил чувствал по-щастлив.

За съжаление, корабът не стигнал далече; след по-малко от час се насочил стремглаво надолу и се озовал на дъното.

Мъжът изпаднал в дълбоко униние, което продължило през цялата зима. Родителите му били толкова притеснени, че накрая баща му решил да го подкани да опита отново. „Не си слагай кахър на душата, сине. Следващият път твоята гемия че сколаса да стигне до морето!“ казал убедено той.

Подтикван от тези думи, Джакомо преодолял мъката си и започнал да строи нов кораб, но неговата съдба не била по-различна. Стигнал дотам, че построил още половин дузина, но всичките един подир друг потъвали в реката. В интерес на истината, два от тях се задържали на повърхността няколко дни. С шестия подред Джакомо стигнал дори до Комакио и делтата на река По, но точно когато си мислел, че е успял в начинанието си, корабът започнал да се пълни с вода и след няколко часа отишъл на дъното. На това място нивото на реката било ниско и се говорело, че след това много поколения ловци на змиорки забелязвали главната мачта да се подава от водата.

От един неуспех на друг Джакомо изпаднал в такова отчаяние, че вече не бил в състояние да работи на нивите. От време на време внезапно настъпвал период на еуфория и мечтата да построи кораб се възвръщала с пълна сила и го обсебвала напълно. Дошъл обаче моментът, когато дори баща му загубил търпение. *„Стига, бре! Бива те само да ги потапяш всичките. Там доле, вдън По, гаче ли са камъни.“*

Въпреки потъналите като камъни на дъното на река По шест кораба мечтата на Джакомо продължавала да тлее и родителите му знаели, че единственото нещо, което носело малко щастие в живота на отнесения им син, откакто бил в утробата на майка си, било изработването на плавателни съдове. И така, само за няколко месеца дворът им отново се превърнал в корабостроителница с всичките му скелета, купища дъски, кофи с пирони, въжета, клещи, триони и рула с разноцветни платна. Насред всичките купища дървен материал и инструменти стоял Джакомо, който непрекъснато рендосвал, ковял, лепял, сглобявал. Всеки път, когато завършвал строежа на някоя лодка, изчаквал чинно деня на света Варвара, за да я пусне да плава, само че покровителката на моряците нито веднъж не се показала благосклонна и всичките му произведения неизменно потъвали.

Когато не работел на полето и не бил зает с построяването на поредната лодка, Джакомо прекарвал времето си сам-самичък. Имал съвсем малко приятели, а спрямо жените изпитвал истински ужас, така че, когато навършил четиресет и пет години, все още нямал годеница. Един ден обаче по време на празника на селото на пътя му се изпречила една циганка. Той отдавна я бил забелязал – висока, с гъвкаво тяло и гъста черна коса до кръста. Движела се нахакано из селото, развявайки разноцветни поли, накичила в косите си фазанови пера, на пръстите си носела огромни пръстени, а гърдите ѝ били изпъстрени с многобройни гердани. Джакомо винаги я избягвал, изплашен от

нейната самонадеяност, още повече че изпитвал недоверие към тези странни хора. Само че този ден циганката се приближила до него и го загледала право в очите. Когато заговорила, той трепнал и се опитал да се измъкне, но момичето го хванало здраво за ръката.

– Къде си тръгнал? Няма да те изям. Искам само да ти предскажа бъдещето.

– Остави ме на мира. Аз си знам съдбата и без да ми я казваш ти.

Искал да избяга, но тя не го пускала и обърнала дланите на ръцете му.

– Я да видя... Виолка никога не греши.

Тя не му предсказала бъдещето. Само разгледала дланите му, после ги стиснала в своите, отворила широко очи и обявила:

– Най-после дойде! От толкова години те чакам.

Няколко месеца по-късно Виолка забременяла и въпреки нежеланието на двете семейства двамата се оженили.